

ÖĞRENCİ

ADI: .....

SOYADI: .....

SINIFI: ..... NO: .....

ESKİŞEHİR İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ**ÖLÇME DEĞERLENDİRME MERKEZİ****2023 - 2024 EĞİTİM - ÖĞRETİM YILI****TARİH DERSİ 10. SINIFLAR****2. DÖNEM 2. ORTAK YAZILI SINAV SORULARI (MAZERET)**

Okulunuzun Adı

CEVAP ANAHTARI

10.5.5. Kanuni Döneminden itibaren Osmanlı Devleti'nin eriştiği olgunluğu siyasi sınırlar ve devlet teşkilatı açısından açıklar.

1. **1533 yılında Osmanlı Devleti ile Avusturya arasında imzalanan İstanbul Antlaşması'nda yer alan "Avusturya arşidükünün Osmanlı sadrazamına eşit sayılması" maddesini Osmanlı Devleti açısından değerlendiriniz. (10 puan)**
Bu madde Osmanlı Devleti'nin Avusturya'ya karşı üstünlüğünü göstermektedir.

10.5.6. Uyguladığı uzun vadeli stratejinin Osmanlı Devleti'nin dünya gücü haline gelmesindeki rolünü analiz eder.
ç) Osmanlı Devleti'nin uyguladığı ekonomi politikalarından ticaret yollarının kontrolü ve kapitülasyonlara değinilerek bunlar üzerinden kurulan uzun vadeli stratejik ortaklıklara vurgu yapılır.

2. **Osmanlı Devleti'nin XVI. yüzyılda Hint Deniz Seferleri'ni düzenleme amaçlarından ikisini yazınız. (5 + 5 = 10 puan)**

- a) Hint Okyanusu'nda denetim kurmak
b) İpek ve Baharat Yollarını yeniden canlandırmak (Hint Okyanusu'ndaki Portekiz egemenliğine son vermek)
c) Bölgede yaşayan Müslümanlar üzerindeki Portekiz egemenliğine son vermek
d) Kutsal yerleri Portekiz tehdidinden kurtarmak

* Bu maddelerden herhangi ikisinin yazılması tam puan almak için yeterlidir.

Not: Doğru yanıtla ilişkili olan tüm ifadeler tam puanla değerlendirilecektir.

10.5.7. Osmanlı Devleti'nin takip ettiği kara ve deniz politikalarını analiz eder.

- a) Osmanlı Devleti'nin öncelikli olarak bir kıta (kara) gücü olduğu vurgulanır ve dönemin diğer büyük kıta güçlerine kısaca değinilir.

3. I. Moğollar 1258 yılında Abbasi Devleti'ne son verince Abbasi ailesi Memlûklere sığınmış ve halifeliği bu devlet topraklarında devam ettirmiştir. Bununla birlikte Memlûk sultanları halifeliği kendi üzerlerine almamış, halifeliğin Abbasi ailesinde kalmasına izin vererek kendi himayeleri altında yaşamalarını sağlamıştır.

II. Memlûk Devleti'ne son veren Osmanlıların Halifelik makamını Abbasi ailesinden kendi üzerlerine almasıyla Halifelik makamı Osmanlılara geçmiştir. 3 Mart 1924'te Halifeliğin kaldırılmasına kadar Halifelik makamı Osmanlı ailesinde kalmıştır.

Yukarıdaki bilgilere göre Memlûkler ve Osmanlıların Halifelik makamından siyasi beklentilerini yazınız. (10 puan)

Öğrenciden özellikle Halifelik makamının bir devlet için İslam dünyası üzerindeki etkisinin, prestijinin vurgulanması beklenmektedir

Örnek yanıt: Halifelik dini bir makamdır. Memlûkler ve Osmanlılar, bu makamı ellerinde bulundurup Müslüman halkın da desteğini alarak siyasi güçlerini artırmak istemişlerdir. Bu devletler İslam dünyasının da liderliği için bu makamın etkisinden yararlanmayı hedeflemişlerdir.

Not: Doğru yanıtla ilişkili olan tüm ifadeler tam puanla değerlendirilecektir. (Örneğin: Bu devletler İslam dünyasının liderliği için bu makamın etkisinden yararlanmayı hedeflemişlerdir.)

10.5.7. Osmanlı Devleti'nin takip ettiği kara ve deniz politikalarını analiz eder.

4. Topraklarını batıya doğru genişletmek isteyen Safevi Devleti Osmanlı Devleti'ne karşı Avrupalılarla iş birliği yapmaktan çekinmemiştir.

Aynı amaçla Osmanlı Devleti'ni iç politikada zayıflatmak isteyen Safeviler nasıl bir yöntem izlemiştir? Kısaca yazınız. (10 puan)

Osmanlı Devleti için Safevi Devleti XVI. yüzyıl başlarından itibaren doğuda en büyük rakip olmuştur. Safeviler Anadolu'daki mezhep farklılığını kullanarak yaptıkları kışkırtmalar sonucunda isyanlar çıkarmışlar, Osmanlı Devleti'ni içeride zor durumda bırakmaya çalışmışlardır. Öğrenciden Safevilerin bu faaliyetlerini vurgulaması beklenmektedir.

Örnek yanıt: Şiiilik propagandası yaparak (mezhep kışkırtıcılığı) Türkmenleri Osmanlı Devleti'ne karşı kışkırttılar.

Not: Doğru yanıtla ilişkili olan tüm ifadeler tam puanla değerlendirilecektir.

10.6.1. Topkapı Sarayı'nın devlet idaresinin yanı sıra devlet adamı yetiştirilmesinde ve şehir kültürünün gelişmesindeki rollerini analiz eder.

5. Topkapı Sarayı ülkeye hizmet edecek devlet görevlilerinin yetiştirildiği bir okul görevini görmüştür. Sarayda iyi bir eğitim alan görevliler taşraya subaşı, sancakbeyi ve beylerbeyi olarak gönderilmişler, gittikleri yerlerde İstanbul'daki sarayın küçük çaptaki benzerini kurmuşlardır.

Bu durum Anadolu ve Rumeli'yi kültürel açıdan nasıl etkilemiştir, yazınız. (10 puan)

Osmanlı kültürünün yaşatılmasında, Anadolu ve Rumeli'ye yayılmasında etkisi olmuştur.

Not: Doğru yanıtla ilişkili olan tüm ifadeler tam puanla değerlendirilecektir.

10.6.1. Topkapı Sarayı'nın devlet idaresinin yanı sıra devlet adamı yetiştirilmesinde ve şehir kültürünün gelişmesindeki rollerini analiz eder.

6. Osmanlı Devleti'nde Fatih Sultan Mehmet'ten itibaren üst düzey devlet adamlarının Türkmenler yerine Enderun çıkışlı devşirmelerden tercih edilmesinin nedenini yazınız. (10 puan)

Devlet otoritesini (merkeziyetçi yapıyı) güçlü tutmak, devlete her anlamda bağlı bir kesim yaratmak.

* Örnek yanıtta verilen ifadelerden birinin yazılması da tam puan için yeterlidir. (Örneğin; Devlet otoritesini (merkeziyetçi yapıyı) güçlü tutmak / Devlete her anlamda bağlı bir kesim yaratmak.)

* Örnek yanıtla ilişkili benzer ifadelerin yazılması da tam puan için yeterlidir.

10.6.2. Osmanlı Devleti'nde merkezî otoriteyi güçlendirmeye yönelik düzenlemeleri analiz eder.

7. Ülüş Sistemi'ne göre Türklere ülke, hanedanın ortak malıdır.

Bu anlayışın Türk devletlerinde yarattığı olumsuz sonucu kısaca yazınız. (10 puan)

Ülüş Sistemi taht kavgalarına yol açmış, bu da Türk devletlerinin kısa sürede parçalanıp yıkılmalarındaki nedenlerden biri olmuştur.

* Ülüş Sistemi'nin yol açacağı olumsuz siyasi sonucun yazıldığı benzer tüm ifadeler doğru kabul edilecektir.

10.7.1. Osmanlı Devleti'nde millet sisteminin yapısını analiz eder.

8. Osmanlı Devleti için kuruluş yıllarından itibaren önemli bir gelir kaynağı olan Cizye vergisi kimlerden alınır, nedenini belirterek yazınız. (5 + 5 = 10 puan)

Gayrimüslimlerden alınır. (5 puan)

Askerlik yapmamaları, korunmaları karşılığında alınır. (5 puan)

10.7.1. Osmanlı Devleti'nde millet sisteminin yapısını analiz eder.

9. Osmanlı Devleti'nin Balkan fetihleri ile birlikte bu topraklarda çok sayıda tekke ve zaviye kurulmasının bölge halkı üzerinde nasıl bir etkisi olmuştur, yazınız. (10 puan)

Örnek Yanıt: Bölge halkının Türk kültürünü tanımasında, Türk-İslam kültürünün bölgede etkili olmasında rolü olmuştur.

Bu kurumlar aynı zamanda bölge halkının devlete yakınlaşmasında da etkiye sahiptir.

Öğrenciden tekke ve zaviyelerin ne olduğunu ve Balkanlardaki işlevlerini bilmeleri beklenmektedir.

10.7.2. Osmanlı Devleti'nin fethettiği yerleşim yerlerinin İslam kültürünün etkisiyle geçirdiği dönüşümü analiz eder.

10. Osmanlı Devleti'nde Müslümanlar ve gayrimüslimler kendi sorunlarını kendi dinî hukukları çerçevesinde çözüyorlardı. Gayrimüslim bir kişi kendisiyle ilgili hukuki bir sorunu, isterse Osmanlı kadı mahkemesine götürebilirdi.

Bu duruma bakılarak Osmanlı hukuk sistemi hakkında ulaşılabilecek yargılardan birini yazınız (10 puan)

Osmanlı Devleti'nde hukuk birliği yoktur.

Osmanlı Devleti'nde dini hukuk uygulanmaktadır.

Kadılar gayrimüslimlerin de hukuki sorunlarıyla ilgilenmişlerdir.

* Bu yargılardan herhangi birinin yazılması tam puan almak için yeterlidir.

Not: Doğru yanıtla ilişkili olan tüm ifadeler tam puanla değerlendirilecektir.